

BEMUTATÓ A KOLOZSVÁRI ÁLLAMI MAGYAR SZÍNHÁZBAN

Macbett: gazemberekből sosem fogyunk ki

Eugène Ionesco Shakespeare-parafrázisával, a Macbett-tel tért vissza Kolozsvárra Silviu Purcărete rendező. Az előadást október 13-án mutatták be a Kolozsvári Állami Magyar Színházban. Darabjában Ionesco ráértett azokra a dolgokra, amelyek végigkísérik az emberiség történelmét.

→ NÁNÓ CSABA

Az ember el sem hiszi, hogy Ionesco a Macbett-t négy évtizede írta. Kevés ennél aktuálisabb darabot láthattunk mostanában, noha a mű cselekménye gyakorlatilag évszázadokkal ezelőtt játszódik. De hát Shakespeare is folytonosan aktuális, ahogy Brecht, Csehov vagy bármelyik nagy klasszikus drámaíró – éppen ez zsenialitásuk titka. Nem voltak ők jósek, de a lélek legmélyebb bugyraiba is beleláttak, ismerték az emberi jellemeket, tudták a gonosz és a jó honnan tör a felszínre.

Ionesco ráértett azokra a dolgokra, amelyek végigkísérik az emberiség történelmét. Shakespeare-t vette alapul, hogy örökérvényű igazságokat mondjon ki. Mert hogyan lenne manapság is figyelemreméltó a hatalomért való küzdelem, amikor szerencsétlenségünkre olyan országban élünk, ahol ez mindennapos téma, ahol néha azt sem tudjuk, kik vezetnek minket a „fényes” jövő felé. A fejtelenség uralja a politikát, és mindennek oka a kapzsiság, a meggazdagodás utáni vágy. Az állampolgár másodrendű probléma, a vezetők el-

A gonoszt mindig egy újabb gonosz váltja: Macbett szerepében a kiváló Bogdán Zsolt

jének jól, a többi majd megy magától. Ami, tudjuk jól, nem igaz.

Ionesco egyébként elmondta, a darab ötlete akkor támadt, amikor elolvasta Jan Kott Kortársunk Shakespeare című művét. Ebből kiderül, hogy nagy angol drámaíró szerint az abszolút hatalom mindig korrumpál. Gyakorlatilag erről szól a Shakespeare-i Macbeth és a Ionescoi Macbett egyaránt. Abban térnek el egymástól, ahogyan erre a rendező, Silviu Purcărete is rávilágított a bemutatást megelőző sajtótájékoztatón: az eredeti történetre ráakodott mindaz, ami a Shakespeare ideje óta eltelt néhány évszázadban történt, világosabban körvonalazódnak a történelmi mechanizmusok. Darabjának főhőséről egy alkalommal Ionesco így nyilatkozott: „Shakespeare Macbethje szörnye-

teg, egyszerűen persze báb is, és Lady Macbeth is szörnyeteg. Az enyém nem szörnyeteg. Csak ugyanolyan gyáva, gyalázatos és hataloméhes, mint Duncan, Banco, Glamiss vagy Candor. Átlagember.” Pontos megfogalmazás a szerző részéről, hiszen minden egyén, aki hatalomra kerül, a köznép köréből kerül ki, csak lehet, egy kicsit gyalázatosabb, hataloméheesebb, mint mások. Vagy egyszerűen beletanul, hogyan kell szédíteni a népet. Megtanul gazembernek lenni – ahogyan annak idején Shakespeare fogalmazta meg a III. Richárdban.

Ámokfutók

A hatalom bűnbe visz – foglalhatnánk össze Ionesco művét. Kicsit keményebben akár úgy is fogalmazhatnánk: bűn nélkül nincs hatalom. A darabot 1972-ben mutatta be a Théâtre de l'Alliance egy olyan korban, amikor tombolt a hidegháború, a nyugati fiatalság pedig igencsak lázadozott a hatalom ellen, ha az általuk választott formák és az eszközök nem is mindig voltak kristálytiszták. De hát mindannyiunkban ott lakik egy láthatatlan anarchista, aki titokban mindent elutasít, ami „fentről” jön, bár egymagában ritkán lel rá az igazságra. Így születnek a hatalom elleni szövetségek, hogy aztán azokból, akik átveszik a dolgok irányítását, elnyomók váljanak. Ez a központi témája Ionesco

FOTÓ: KOLOZSVÁRI ÁLLAMI MAGYAR SZÍNHÁZ

rendező szerint Ionesco nem tett mást, mint modern köntösbe öltöztette a tragikus történeteket. „Az abszurd rendszerint a káoszt jelenti, Ionesco viszont nem kaotikus, hanem egy tudós pontosságával világít rá a helyzetek ellentmondásosságára”. Ki ne találkozott volna korrupcióval, hataloméhes politikussal, pökhendi hivatalnokkal, akik egy idő után az ember agyára megy. Csakhogy a tapasztalat azt mutatja, hiába cseréljük le a „vezéreket”, a helyzet változatlan marad. Vagy romlik... Mondhatjuk ezt a helyzetet abszurdnak, de inkább az élet (vagy a történelem) tragédiája, amiben mi, halandók csak forgunk körbe-körbe, mint a mókuskerekben.

A darab Visky András dramaturg szerint arra hívja fel a figyelmet, hogy a politikát elárasztották a kisstílusú és a megszerzett hatalomhoz véres körmökkel kapaszkodó tucatemberek, akik nem látnak túl a politikai ellenfél megsemmisítésének bezútkült logikáján.

Helmut Stürmer díszlettervező egy figyelemre méltóan szimmetrikus térszerkezetet álmódott meg az előadás számára, ez egybeesik a darab zeneiségével. Širli muzsikája igen érdekesen festi alá a cselekményt: a nézőnek sokszor támad olyan érzése, hogy egy filmet néz, ahol a zene kiemel részeket, elhalkul, amikor kell, sőt akár jellemeket is ábrázol.

→ Ionesco ráértett azokra a dolgokra, amelyek végigkísérik az emberiség történelmét. Shakespeare-t vette alapul, hogy örökérvényű igazságokat mondjon ki.

→ Eugène Ionesco: Macbett

Rendező: Silviu Purcărete. **A produkció létrehozásában közreműködött:** Helmut Stürmer díszlettervező, Lia Manțoc jelmeztervező, Vasile Șirli zeneszerző, Visky András dramaturg, Demeter Kata a dramaturg munkatársa, Kolcsár Péter korrepetitor és Bogdan Dobre a jelmeztervező asszisztense. **Az előadás címszerepét** Bogdán Zsolt alakítja, **további szerepekben** Viola Gábor, Bács Miklós, Vindis Andrea, Dimény Áron, Váta Lóránd, Bíró József, Kántor Melinda, Pethő Anikó, Román Eszter, Balla Szabolcs, Bodolai Balázs, Buzási András, Gedő Zsolt, Kiss Tamás és Marosán Csaba.

Az abszurd nem nevetséges

Az 1909-ben Romániában született, de Franciaországban felnőtt Eugène Ionesco az abszurd dráma egyik megteremtője. Noha humorban bővelkednek darabjai, az abszurd nem vígjáték. Nem is lehet olyan helyzetekben nevetgélni, amelyek első látásra humorosnak tűnhetnek ugyan, de emberi sorok keréketörése, hatalmi harc, szenvedés van jelen bennük. A

A rendező ötödik alkalommal tér vissza a kolozsvári társulathoz, korábban a Pantagruel sógornője, a Gianni Schicchi, a Viktor, avagy a gyermekuralom és Julius Caesar című nagyszerű előadásokat állította színpadra. Mindegyik előadás emlékezetes maradt, de megtekintése után a Macbett borítékolhatóan közel fog állni a nézők szívéhez. Nem beszélve arról, hogy a kiváló rendezés mellett ismételt remek teljesítményt láthatunk a kolozsvári színészek részéről.